

Barbara Constantine
Waarom Ferdinand
niet lang alleen bleef

2013
Uitgeverij XL
Leidschendam

*Voor Renée en Robert,
mijn vroegere buren
En voor Alain,
Mijn huidige buur*

Mahault, 5 jaar en 9 maanden, geeft haar buurjongetje een bosje bloemen dat ze zojuist geplukt heeft. 'Hier, hou maar, als je ouders dan dood zijn kun je dit op hun graf leggen.'

(Mijn kleindochter Mahault deelt haar kennis graag.)

Eén kloot in de soep is een vergissing,
twee is een recept.

Franz Bartelt, *Nadada*,
geciteerd in *Pas mieux* van Arnaud Le Guilcher

1. Incident met gas

Ferdinand concentreert zich op de weg, zijn buik stevig tegen het stuur gedrukt, zijn neus tegen de voorruit. De wijzer van de snelheidsmeter blijft hangen bij vijftig. De ideale snelheid. Zo bespaart hij niet alleen benzine, maar kan hij ook nog op zijn gemak naar buiten kijken en van het landschap genieten. En niet te vergeten: indien nodig op tijd remmen, zonder een ongeluk te riskeren.

Juist op dat moment rent er een hond voor hem langs. Reflex. Hij trapt op de rem. Piepende banden. Grind spat in het rond. De schokdempers piepen. De auto slingert en komt midden op de weg tot stilstand.

Ferdinand buigt zich uit het portier.

‘Waar ga jij naartoe, kerel? Achter de vrouwtjes aan, zeker?’

De hond springt weg, rent langs de auto en gaat een stukje verderop ineengedoken in de berm liggen. Ferdinand komt moeizaam uit de auto.

‘Maar jij bent de hond van de buurvrouw. Wat doe je hier in je eentje?’

Hij loopt naar de hond, steekt heel voorzichtig zijn hand uit en aait hem over zijn kop. De hond trilt.

Na enige tijd laat de hond zich vermurwen en loopt achter hem aan.

Ferdinand laat hem achter instappen en trekt weer op.

2. Vijf minuten later gaat het al beter

Marceline heeft weer wat kleur gekregen en wil hem per se iets aanbieden. Ze heeft per slot van rekening niet elke dag bezoek. Ze zijn burens, maar dit is voor het eerst dat hij bij haar binnen is. Dat moet gevierd worden. Hoewel Ferdinand blijft zeggen dat hij geen dorst heeft, dat hij alleen maar even haar hond kwam brengen, komt ze toch overeind, ze waggelt naar het dressoir en haalt een fles pruimenwijn tevoorschijn. Ze wil graag weten wat hij ervan vindt. Het is de eerste keer dat ze het gemaakt heeft. Zegt u me wat u ervan vindt? Hij knikt. Ze begint een glaasje voor hem in te schenken, stopt opeens, en vraagt bezorgd of hij nog moet rijden. Hij antwoordt dat hij naar huis gaat. Dat is maar vijfhonderd meter verderop, dat stukje zou hij zelfs geblinddoekt kunnen afleggen! Gerustgesteld schenkt ze door. Net als hij zijn mond aan het glas wil zetten wordt ze duizelig. Ze laat zich zwaar op een stoel zakken terwijl ze twee handen om haar hoofd slaat. Ferdinand voelt zich opgelaten, hij staart naar het plastic tafelkleed en laat zijn glas langs de strepen en de vierkantjes glijden. Hij durft niet meer te praten of te drinken. Na een lange stilte vraagt hij haar bijna fluisterend of hij haar naar het ziekenhuis moet brengen.

‘Hoezo?’

‘Om u te laten onderzoeken.’

‘Maar ik heb gewoon hoofdpijn.’

‘Ja, maar... vanwege het gas.’

‘Ja...’

‘Dat is niet gezond.’

‘Eh, nee.’

‘Er kunnen bijwerkingen zijn.’

‘O ja?’

‘Overgeven, als ik me niet vergis.’

‘O, dat wist ik niet.’

Weer een lange stilte. Ze houdt haar ogen gesloten. Hij maakt van de gelegenheid gebruik om rond te kijken. Het is een kleine ruimte, donker en ongelooflijk volgestouwd. Hij realiseert zich meteen dat het bij hem precies het tegenovergestelde is. Daar galmt het bijna, zo leeg is het huis. Die gedachte bedrukt hem, en hij richt zijn aandacht weer op het tafelkleed.

Uiteindelijk zegt hij: ‘Gewoonlijk bemoei ik me niet met andermans zaken, mevrouw Marceline, dat weet u. Maar het is toch niet zo dat u momenteel zo veel zorgen hebt dat u... dat u...?’

‘Dat ik wat?’

‘Het gas?’

‘Wat is er met het gas?’

‘Nou ja, gewoon...’

Dit is moeilijk voor Ferdinand. Een intiem onderwerp. Niets voor hem. Toch voelt hij dat hij iets moet zeg-

gen. Dus begint hij om de hete brij heen te draaien, te praten om maar niets te hoeven zeggen, in een poging zich met een half woord verstaanbaar te maken. (Hij is ook dol op de uitdrukking ‘tussen de regels door lezen’.) Hij is er zo van overtuigd dat woorden je gedachten verraden dat hij het liefst op zijn intuïtie zou vertrouwen en haar het werk zou laten doen. Hoewel hij donders goed weet dat die verrekte intuïtie hem vaak genoeg in de steek heeft gelaten! Van het een kan ongewild het ander komen, en hij is bang dat hij te veel emoties losmaakt, een stortvloed aan tranen of de onthulling van een geheim. Dat zint hem helemaal niet. Het leven zou veel eenvoudiger zijn als iedereen gewoon voor zichzelf probeerde te zorgen. Bij zijn vrouw wist hij hoe hij te intieme gesprekken moest voorkomen: zodra hij voelde dat het in die richting dreigde te gaan begon hij over vroeger. Eén enkel woord, tussen neus en lippen door, en hop, hij hoefde alleen nog maar met een half oor te luisteren. Ze hield zo van kwebbelen, die arme vrouw van hem. Over van alles, over niets, banaliteiten. Een enorme kletskous. Maar bovenal hield ze ervan om over vroeger te praten. Over haar jeugd. Over dat alles toen veel beter was, en mooier. Vooral voordat zij elkaar kenden! Ze eindigde altijd met een woedende opsomming van alle dingen die ze had kunnen beleven, ergens anders, in Amerika, in Australië of misschien wel in Canada. Ja, waarom niet,

dat had toch gekund! Als hij haar maar niet ten dans had gevraagd, als hij haar maar geen lieve woordjes had toegefluisterd, als hij haar maar niet zo stevig had vastgehouden tijdens dat rotfeest op 14 juli. Wat een spijt.

Hij nam het haar niet kwalijk. Hij had ook gedroomd. Ook over mooie dingen. Maar hij had al snel begrepen dat dromen en liefde niet voor hem waren weggelegd. Misschien een andere keer. Of in een ander leven, net als bij katten.

Maar goed. Terug naar het heden.

Hij is bij zijn buurvrouw. Ze heeft een probleem, maar lijkt daar niet over te willen praten, ondanks de discrete vragen die hij stelt. Hij weet niet veel van haar. Alleen dat ze Marceline heet. Ze verkoopt honing, fruit en groenten op de markt. Ze is een beetje vreemd. Misschien komt ze uit Rusland, of Hongarije. In ieder geval uit een Oostblokland. Ze is hier nog niet zo lang, maar toch al een aantal jaar. Zes, misschien zeven. Nou ja, al met al...

Hij kijkt nogmaals rond. Het valt hem nu op dat er geen geiser boven de gootsteen hangt, dat er geen ijskast, wasmachine of televisie is. Geen enkel modern comfort. Net als toen hij klein was. Alleen een radio om op de hoogte te blijven van het nieuws, en koud water in de gootsteen om je te wassen. Hij herinnert zich dat hij daar 's winters altijd onderuit probeerde

te komen. Net als aan het wascorvee, als de was stijf en bevroren in het washok stond, en hij die met zijn gekloofde vingers moest helpen uitwringen. Nondeju, wat een ellende was dat destijds! Hij bedenkt dat die arme mevrouw Marceline misschien gewoon schoon genoeg had van dat leven. Van die hardheid en al dat gesodemieter. Waarschijnlijk had ze de moed verloren. En dan was ze ook nog ver van huis, ver bij haar familie vandaan. Dat zou best eens de reden kunnen zijn dat ze...

Hij merkt dat hij eraan zal moeten geloven. Dat hij het voortouw zal moeten nemen, zichzelf moet dwingen om te praten. Niet over wissewasjes, over de regen of het mooie weer. Of over haar hond. Wat een slimmerik is dat, zeg. Daar hebt u geluk mee gehad. Mijn laatste hond was hartstikke dom, maar wel heel lief. Hij hier is... Is het een zij? Echt waar? Dat had ik niet gezien.

Hij ademt diep in. En steekt van wal. Zonder omwegen zegt hij dat hij het begrijpt. Dat hij er ook wel eens aan gedacht heeft. Drie keer, in feite. Vier keer, om heel eerlijk te zijn. Ja, maar... hij heeft er lang over nagedacht. En hij vond heel goede redenen om het niet te doen, zoals... Op dat moment weet hij even niets te bedenken. O jawel, natuurlijk, wat stom: zijn kleinkinderen! Kleinkinderen zijn fantastisch, ontroerend. En zo anders dan zijn eigen kinderen. Ja, ja, echt waar.

Liever, sprankelender en veel slimmer. Dat heeft misschien met de tijd te maken, de tijden zijn veranderd. Of wij zijn met de jaren geduldiger geworden, dat kan ook... U hebt geen kleinkinderen? Helemaal niet? Ach, dat is jammer. Maar er zijn ook andere dingen waaraan je je vast kunt houden. Wacht, laat me even nadenken.

Ze opent haar ogen en kijkt naar het plafond. Hij krabt op zijn hoofd, naarstig op zoek naar een voorbeeld.

‘Weet u, het is ook belangrijk om je van tijd tot tijd te realiseren dat sommige mensen nog ongelukkiger zijn. Dat zet je weer met beide benen op de grond. Of dat relativeert de zaken, zo u wilt. Dat hebben we af en toe nodig, denkt u ook niet?’

Ze lijkt er niet bij te zijn met haar gedachten. Hij wil iets grappigs zeggen.

‘Aangezien er nog nooit iemand teruggekeerd is om te vertellen dat het daar beter is, moeten we misschien niet op de zaken vooruitlopen, toch, mevrouw Marceline? We kunnen alleen maar afwachten, nietwaar.’ Hij grinnikt. Wacht op haar reactie.

Er komt niets.

Hij maakt zich nu echt zorgen. Buigt zich naar haar toe. Begrijpt u wat ik zeg? Misschien zijn er woorden die u niet...

Ze strekt haar hand uit naar de slang van het gasfor-

nuis en zegt met een lichte trilling in haar stem dat het daar zit, dat ze al de hele tijd op zoek was, maar daar zat het. Het is allemaal de schuld van haar oude kat. Die is sinds een paar dagen verdwenen. Misschien is hij wel dood. Hopelijk is dat niet het geval. Dat zou afschuwelijk zijn... Maar ondertussen is het hier een totale chaos geworden. De muizen trekken zich nergens iets van aan. En maar dansen, dag en nacht. In de kasten, onder het bed, in de voorraadkamer. Ze knagen continu. Ze heeft het gevoel dat ze gek aan het worden is! Als het zo doorgaat klimmen ze straks op de tafel om van haar bord mee te eten, ze zijn zo brutaal, die kleine beestjes!

Ferdinand is afgehaakt. Hij luistert nog maar met een half oor naar haar. Het arme mens kraamt complete onzin uit. Dat zal wel door het gas komen. Haar verhaal over de dode kat en de dansende muizen raakt kant noch wal. Hij kijkt hoe ze praat en laat zijn blik naar haar handen afdwalen. Mooi en getekend. Hij denkt dat het door het werk op het land komt, ze zou zichzelf moeten verzorgen, crème op haar handen moeten smeren, dat zou ze goeddoen. Toch lijkt ze jonger dan hij dacht. Ergens in de zest...

Plotseling gaat ze staan. Hij schrikt op en komt ook van zijn stoel. Ze zegt dat het ontzettend ergerlijk is om tegen een muur te praten. Maar goed, het gaat beter nu. Bedankt voor alles, hij kan gaan, ze gaat even